

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan
Milli Kitabxanası

MİLLİ KİTABXANANIN NƏŞRLƏRİ (2000-2012)

BAKİ - 2013

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan
Milli Kitabxanası

*Milli Kitabxananın yaranmasının 90 illiyinə
həsr edilmişdir*

Milli Kitabxananın nəşrləri (2000-2012)

*Respublikanın kütləvi və
ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları,
Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana
Sistemləri üçün metodik
təvsiyələr*

BAKİ - 2013

Tərtibçi:

A.Abdullayeva

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

K.M.Tahirov,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor:

G.Səfərəliyeva

Milli Kitabxananın nəşrləri (2000-2012): Metodik tövsiyələr /tərt.ed. A.Abdullayeva; ixtisas red. və bur.məs. K.Tahirov; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2013.- 21 s.

© M.F.Axundov adına Milli Kitabxana, 2013

Giriş

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının 90 illik tarixinin bütün mərhələlərində biblioqrafik və metodik iş onun ümumi fəaliyyətinin mühüm tərkib hissəsi və aparıcı istiqamətlərindən biri olmuşdur. Kitabxanada zəngin biblioqrafik məlumat aparatı formalaşmış, müxtəlif məzmunlu biblioqrafik və metodik vəsaitlər hazırlanmış, çoxsaylı oxuculara kompleks kitabxana-biblioqrafiya və informasiya xidməti göstərilmiş, respublika kitabxanalarının fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə onlara metodik köməklik edilmiş, metodik vəsaitlər hazırlanmışdır.

Həm ümumi, həm də xüsusi biblioqrafik informasiya mənbələrinin, şəxsi, tövsiyə, cari biblioqrafik göstəricilərin, metodik nəşrlərin hazırlanmasında Milli Kitabxananın fəaliyyəti danılmazdır.

Milli Kitabxananın 90 illik yubileyi ərəfəsində vəsaitin hazırlanmasında məqsəd 2000-2012-ci illər ərzində kitabxananın çap etdirdiyi nəşrlər haqqında məlumat vermək, onları təhlil etmək və iş prosesində bu vəsaitlərin istifadəsini təmin etmək məqsədilə tövsiyələr verməkdən ibarətdir.

Nəşrlə bağlı rəy və təkliflərini Milli Kitabxanaya bildiren mütəxəssislərə və oxuculara əvvəlcədən minnətdarlığımızı bildiririk.

Ünvan: Bakı şəh., Xaqani küç. 29; AZ 1000.

E-mail: metodik@anl.az

Milli Kitabxananın nəşrlər sistemi

Milli Kitabxananın qarşısında duran əsas məqsəd təkcə vəsaitlərin çap olunması deyil, həmçinin bu nəşrlərin kitabxanalar, informasiya mərkəzləri və digər mədəniyyət müəssisələrində təbliğ edilməsi, onların istifadəsinin təmin edilməsidir. Milli Kitabxana nəşr etdiyi bütün vəsaitləri region kitabxanalarına və digər mədəniyyət müəssisələrinə göndərir. Təbliğat işi ilə əlaqədar respublikanın regionlarında və Bakıda fəaliyyət göstərən Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemlərinin və başqa əlaqədar mədəniyyət və təhsil müəssisələrinin qarşısında da bir sıra vəzifələr durur. Bunlar aşağıdakılardır:

1. İlk növbədə Milli Kitabxananın biblioqrafik və metodik nəşrlərindən iş prosesində, oxucuların müxtəlif istiqamətli sorğularını ödəmək məqsədilə istifadə etmək;

2. Bu nəşrləri filial kitabxanalarda və digər əlaqədar idarə və müəssisələrdə təbliğ etmək və onların istifadəsini təmin etmək;

3. Müxtəlif kütləvi tədbirlərdə - təqdimat mərasimlərində, sərgilərin təşkilində, mövzu gecələri, dəyirmi masalar, kitab bayramları və başqa tədbirlərdə kitabxananın biblioqrafik və metodik nəşrlərindən geniş informasiya mənbəyi kimi istifadə etmək;

4. Kitabxanaların saytında müxtəlif məzmunlu məlumat bazalarının yaradılmasında Milli Kitabxananın nəşrlərindən faydalanmaq;

5. Yerli və regional qəzetlərdə “Kitabxanaya daxil olan yeni nəşrlər” adlı rubrikalarda Milli Kitabxananın nəşrləri barədə məlumatları ictimaiyyətin diqqətinə çatdırmaq.

İlk növbədə yaxşı olardı ki, kitabxanalar Milli Kitabxananın nəşrlərini əhatə edən guşə, sərgi, stend yaratsın, öz oxucularına bu nəşrlər haqqında informasiya çatdırsınlar.

Kitabxanaların saytında Milli Kitabxananın həm bibliografik həm də metodik nəşrlərindən ibarət elektron sərgi, məlumat bazası (elektron resursları bir yerə toplamaqla) təşkil etmək, **anl.az** saytının bannerini yerləşdirmək olar. Həmçinin öz saytlarında fonda yeni daxil olan metodik və bibliografik nəşrlərin siyahısını yerləşdirməklə onları təbliğ etmək olar.

Metodik nəşrlər

Kitabxanaların metodik təminatı şöbəsinin metodik fəaliyyətində özünü göstərən istiqamətlərdən biri kitabxana işinin aktual problemlərinə, əlamətdar və tarixi günlərə həsr edilmiş metodik vəsaitlərin, tövsiyələrin hazırlanmasını və onlardan respublika kitabxanalarında istifadəni təmin etməkdir.

Milli Kitabxana tərəfindən nəşr edilən metodik vəsaitlər sisteminə nəzər salaq. Metodik nəşrlər içərisində ən əhəmiyyətli nəşrlərdən biri, hələ 1961-ci ildən etibarən kitabxana işinin mütərəqqi metodlarının təbliğində mühüm vasitə hesab olunan **“Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi”**dir. Övvəllər 3 aydan bir - ildə 4 dəfə nəşr edilən təqvim, 1970-ci ilin oktyabr ayından etibarən “Kitabxana işçisinə kömək”, 2004-cü ildən isə yenidən “Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi” adı ilə çap olunmağa başlamışdır. Bütün bu illər ərzində universal xarakterli təqvim daha da təkmilləşmiş, həcmi genişlənmiş, mövzu üzrə bölmələrin sayı artmış, geniş məlumat mənbəyi kimi formalaşmışdır. Mədəniyyət işçiləri, müəllimlər, ziyalılar, kütləvi informasiya vasitələri və ən əsas bütün kitabxana işçiləri üçün nəzərdə tutulan bu vəsaitin hər buraxılışının müqəddiməsində nəşrin məzmunu, forması geniş açılır, əsas məqsədi və oxucu istiqaməti göstərilir.

Təqvimlə yanaşı Milli Kitabxana tərəfindən kitabxana işinin müxtəlif aktual problemlərinə, görkəmli şəxslərin, elm,

ədəbiyyat, mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin yubileylərinə, cəmiyyəti narahat edən global məsələlərə, aktual problemlərə həsr edilmiş müxtəlif mövzularda metodik tövsiyələr, vəsaitlər nəşr edilmişdir. Bu nəşrlərdə kitabxana ictimaiyyəti üçün dəyərli məlumatlar verilməklə yanaşı, bəhs edilən mövzularla əlaqədar kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr, təbliğat üsulları və tövsiyələr əks etdirilir.

Milli Kitabxanada nəşr edilən kitabxana işinin mühüm problemlərinə həsr edilmiş **təlimati xarakterli** metodik nəşrlər sisteminə nəzər salaq.

Təlimati xarakterli nəşrlər əsasən kitabxanaların iş prosesində qarşıda duran problemlərin həlli ilə bağlı hazırlanan nəşrlərdir. Bu nəşrlərdə sənədlərin yeni standartlarla bibliografik təsvir qaydaları, kitabxana fondlarının məzmunca köhnəlmiş ədəbiyyatdan təmizlənməsi və mühafizəsi, kütləvi tədbirlərin keçirilməsi qaydaları, illik iş planlarının tərtibi metodikası haqqında məlumatlar və metodik tövsiyələr əks olunmuşdur.

- **“İkirəqəmli müəllif işarəsi cədvəlləri”** (2001; 2006, tərtibçi G.Baxşəliyeva);

- **“Kitabxana işinə dair normativ aktlar”** (2001; 2004, tərtibçi K.M.Tahirov);

- **“Kitabxana fondlarının məzmunca köhnəlmiş ədəbiyyatdan təmizlənməsi və mühafizəsi”** (2002, tərtibçi K.M.Tahirov);

- **“Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı ilə nəşr olunan kitabların bibliografik təsviri”** (II hissə-2009, tərtibçi G.Baxşəliyeva);

- **“Sənədlərin bibliografik təsvir qaydaları haqqında (7.1-2003 Dövlət standartı əsasında)”** (2011, tərtibçi S.Quliyeva);

- **“Kitabxanalarda kütləvi tədbirlərin ənənəvi və yeni formaları”** (2012, tərtibçi N.Alışova);

- **“İllik iş planı və onun tərtibi metodikası”** (2012, tərtibçi N.Alışova).

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi Milli Kitabxananın metodik nəşrlər sistemində aktual mövzulara dair metodik vəsaitlər də üstünlük təşkil edir. Belə vəsaitlərdə müvafiq mövzu ilə və ya problemlə əlaqədar təbliğat məqsədilə kitabxanalarda keçirilən kütləvi tədbirlərdən söhbət açılmış, bu istiqamətdə kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr işıqlandırılmışdır. Bunlar aşağıdakılardır:

- **“Şəmsi Bədəlbəyli-90”** (2001, tərtibçi B. Ələsgərov);
- **“Paşa Qəlbınur-50”** (2002, tərtibçi B. Ələsgərov);
- **“Elçin-60”** (2003, tərtibçi B. Ələsgərov);
- **“Sədaqət Kərimova-50”** (2003, tərtibçi B. Ələsgərov);
- **“Hüseyn Cavidin anadan olmasının 120 illiyi və kitabxanaların vəzifələri”** (2003, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“Fikrət Əmirovun anadan olmasının 80 illiyi və kitabxanaların vəzifələri”** (2003, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“Heydər Əliyev irsinin öyrənilməsi və təbliği sahəsində kitabxanaların vəzifələri”** (2005, tərtibçi D.Bayramov);
- **“Böyük Vətən müharibəsində qələbənin 60 illiyi və kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr”** (2005, tərtibçi D.Bayramov);
- **“Y. Məmmədəliyevin anadan olmasının 100 illiyi”** (2005, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“Əlfə Qasımovun anadan olmasının 80 illiyi”** (2006, tərtibçi N.Alışova);

- **“Xalq şairi Səməd Vurğunun anadan olmasının 100 illik yubileyi”** (2006, tərtibçilər D.Bayramov, Y.Qarayeva, K.Səmədzadə);
- **“Xalq şairi Süleyman Rüstəmin 100 illiyi”** (2006, tərtibçi Z.Qulamova);
- **“Kitabxanalarda Nüsrət Kəsəmənlinin 60 illik yubileyi ilə əlaqədar keçirilən tədbirlər”** (2006, tərtibçi S.İsayeva);
- **“Lətif Kərimovun 100 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar kitabxanaların gördüyü işlər”** (2006, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“M.S.Ordubadinin 135 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar kitabxanaların vəzifələri”** (2006, tərtibçi S.Eminova);
- **“Məmməd Rahim-100”** (2006, tərtibçi S.Mehrəliyeva);
- **“31 mart Azərbaycanlıların soyqırımı günüdür: metodik tövsiyələr”** (2006, tərtibçi B. Ələsgərov);
- **“Azərbaycanın görkəmli şair-dramaturqu Hüseyn Cavid”** (2007, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“Azərbaycanın Xalq yazıçısı Anarın anadan olmasının 70 illiyi”** (2007, tərtibçi S.Eminova);
- **“Azərbaycan mühacir poeziyasının parlaq ulduzu” (Almaz İldırım haqqında)** (2007, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“Mir Cəlal-100”** (2007, tərtibçi S.Eminova);
- **“Şuşa həsrəti”** (2007, tərtibçilər N.Alışova, A.Abdullayeva);
- **“Beynəlxalq terrorizm və onun Azərbaycana mənfi təsiri”**(2009, tərtibçi M. Məmmədov);
- **“Boyalarda yaşayan ömür” (Səttar Bəhlulzadə haqqında)** (2009, tərtibçi B.Ələsgərov);

- **“Ekologiya və kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr”** (2009, tərtibçi N.Alışova);
- **“Tarixin daş yaddaşı”** (2009, tərtibçi G.Səfərəliyeva);
- **“Azərbaycanda turizm və onun təbliğində kitabxanaların rolu”** (2011, tərtibçi A.Abdullayeva);
- **“Milli-mənəvi dəyərlərin təbliğində kitabxanaların rolu”** (2011, tərtibçi N.Alışova);
- **“M.F.Axundzadə irsinin kitabxanalarda təbliği”** (2012, tərtibçi N.Alışova);
- **“Elektron məlumat bazalarının yaradılması və virtual xidmət”** (2012, tərtibçi S.Salamlı);
- **“Narkomaniya, narkobiznes və ona qarşı mübarizədə kitabxanaların rolu”** (2012, tərtibçi M.Talıbova);
- **“Poeziya dünyasının dahisi” (Nizami Gəncəvi haqqında)** (2012, tərtibçi M.Məmmədov);
- **“Azərbaycan maarifinin yorulmaz carçısı Həsən bəy Zərdabi-170”** (2012, tərtibçi A.Abdullayeva).

Bu metodik nəşrlər mütəmadi olaraq region və Bakı şəhər kitabxanalarına göndərilir. Lakin vəsaitlərin nəşrinə və yerlərə göndərilməsinə müəyyən zaman sərf olunduğundan kitabxananın nəşrlərinin tam elektron mətnləri kitabxananın saytının (anl.az) **“Kitabxanamızın nəşrləri”** düyməsində yerləşdirilir. Metodik nəşrlər çap olunmazdan və yerlərə göndərilməzdən xeyli əvvəl virtual rejimdə bütün respublika kitabxanalarının və kitabxanaçılarının ixtiyarına verilir.

Bibliografik nəşrlər

Bibliografik fəaliyyətin məqsədi insanın informasiya tələbatının ödənilməsinə yardım etmək və bu tələbatların ödənilməsini reallaşdırmaqdan ibarətdir. Bibliografik fəaliyyət bibliografiyalaşdırma və bibliografik xidmət kimi iki istiqaməti özündə əks etdirir. Bibliografiyalaşdırmanın ümumi nəticəsi bibliografik vəsaitlərdir. Hazırlanan bibliografik vəsaitlər oxucuların informasiya tələbatlarının ödənilməsində böyük rol oynayır.

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının bibliografik fəaliyyətini tarixən nəzərdən keçirsək görərik ki, onun bibliografik fəaliyyəti çoxsahəliliyinə görə fərqlənir. Burada həm bibliografiyalaşdırma, həm də bibliografik xidmət prosesi uğurla həyata keçirilir. Həm ümumi, həm də xüsusi bibliografik informasiya mənbələrinin, şəxsi, tövsiyə, cari bibliografik göstəricilərin, məlumat xarakterli nəşrlərin yaradılmasında Milli Kitabxananın fəaliyyəti danılmazdır. Bu baxımdan Milli Kitabxananın bibliografik fəaliyyətinə nəzər salmaq məqsədəuyğun olardı.

Çap əsərlərinin sayca artması, mövzu dairəsinin genişlənməsi, oxucu marağının və sorğusunun mürəkkəbləşməsi kitabxananın bibliografik fəaliyyətinin kitab-oxucu sistemində öz vasitəçilik funksiyasını həyata keçirməsini tələb edirdi.

Qeyd etdiyimiz kimi Milli Kitabxananın bibliografik fəaliyyətində həm ümumi xarakterli nəşrlər, həm mövzu göstəriciləri, həm görkəmli şəxsiyyətlər seriyası ilə bibliografik nəşrlər və məlumat nəşrləri öz əksini tapmışdır.

Əsas 1925-ci ildən qoyulmuş Azərbaycan Dövlət Kitab Palatası XX əsrin 80-ci illərinin sonlarından fəaliyyətini xeyli məhdudlaşdırdığından və 1999-cu ildə Milli Məclis tərəfindən qəbul edilən “Kitabxana işi haqqında” Azərbaycan

Respublikasının Qanunu ilə ölkə ərazisində dərc olunan çap məhsullarının dövlət uçotunu aparmaq və arxiv fondunu yaratmaq Milli Kitabxanaya həvalə olunduğundan milli biblioqrafik vəsaitlər sisteminin nəşri sahəsində boşluq özünü göstərirdi. 2004-cü ildə kitabxanaya “Milli Kitabxana” statusu verildikdən sonra milli biblioqrafiya vəsaitlərinin nəşri işi yenidən gündəmə gəldi.

İlk növbədə 2005-ci ildən etibarən respublika ərazisində dərc olunan çap məhsullarının retrospektiv və cari biblioqrafiyasının tərtibində və kitab nəşri statistikasının aparılmasında mühüm əhəmiyyət kəsb edən ümumi biblioqrafik vəsaitlərdən **“Birillik Azərbaycan kitabıyyatı”**, 2007-ci ildən isə **“Yeni kitablar”** annotasiyalı biblioqrafik göstəricilərin çapı bərpa edildi.

Azərbaycan Milli Kitabxanası, Azərbaycan Kitabxana İşinin İnkişafı Assosiasiyası və Dövlət Kitab Palatasının təcrübəli mütəxəssisləri tərəfindən çapa hazırlanmış “Birillik Azərbaycan kitabıyyatı-1990” (2005) adlı vəsaitdə 1990-cı ildə Azərbaycan Respublikası ərazisində nəşr edilmiş dilindən, mövzusundan, janrından asılı olmayaraq 829 kitab və kitabça barəsində biblioqrafik informasiya öz əksini tapmışdır. Toplanmış materiallar elm və fəaliyyət sahələri üzrə dövlət biblioqrafiya orqanlarında istifadə edilən “Vahid təsnifat sxemi” əsasında təsnifləşdirilmişdir. Bölmələr daxilində əvvəlcə Azərbaycan və rus dillərində olan materiallar ayrıca verilmiş, daxilə əlifba prinsipi gözlənilmişdir. Vəsaitin sonunda statistik göstəricilər və vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə köməkçi aparat – müəlliflərin və əsərlərin sərlövhəsinin əlifba göstəricisi verilmişdir.

2005-ci ildə Milli Kitabxananın əməkdaşları tərəfindən “Birillik Azərbaycan kitabıyyatı-1991”, “Birillik Azərbaycan kitabıyyatı-2000” ikinci və üçüncü buraxılışlar da işıq üzü

görmüşdü. Bundan sonra ardıcıl olaraq vəsaitin müxtəlif sayları nəşr edilmiş və indi də bu proses uğurla davam etdirilir.

Tarixi-xronoloji və nəşriyyat tarixi baxımından özündə çox qiymətli məlumatları əks etdirən bu vəsaitlər ayrı-ayrı elm sahələri üzrə elmi tədqiqatların və araşdırmaların aparılmasında əvəzsiz rol oynamaqla yanaşı, həmçinin ölkə ərazisində dərc olunan bütün çap məhsullarını toplu şəkildə özündə əks etdirərək müxtəlif oxucu qruplarının, mütəxəssislərin, alimlərin, ziyalıların, tədqiqatçıların, o cümlədən kitabxanaçıların daha çox müraciət etdikləri məlumat nəşrləri kimi də əhəmiyyət kəsb edirlər.

Milli Kitabxana “Birillik Azərbaycan kitabıyyatı” ilə yanaşı 2006-cı ildən öz fonduna daxil olan yeni ədəbiyyatın cari biblioqrafik göstəricilərini tərtib etməyə başlamışdır. **“Yeni kitablar”** adlı cari biblioqrafik informasiya göstəricisi hər rübdə bir dəfə nəşr olunur və həmin dövr ərzində Milli Kitabxananın fonduna daxil olan bütün yeni ədəbiyyat öz əksini tapır. Burada Azərbaycan, rus və digər xarici dillərdə olan bütün nəşrlər əhatə olunur. Materiallar elm sahələri üzrə qruplaşdırılır və oxucuların istifadəsini asanlaşdırmaq məqsədilə hər kitabın qarşısında şifrələri də verilir. Vəsaiti hazırlamaqda məqsəd oxucuları, mütəxəssisləri Milli Kitabxanaya daxil olan yeni ədəbiyyatla tanış etməkdir. Göstəricidən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədi ilə sonda müəlliflərin və sərlövhələrin əlifba göstəricisi də verilmişdir. 2007-ci ildə “Yeni kitablar” göstəricisinin 2006-cı və 2007-ci illərdə kitabxanaya daxil olmuş kitabları əhatə edən 4 buraxılışı (hər biri 2 buraxılışda) çap olunub oxucuların istifadəsinə verilmişdir.

Bununla yanaşı Milli Kitabxananın saytında (anl.az) da yeni kitablar adlı bölmə yerləşdirilmişdir ki, burada oxucular il

ərzində kitabxanaya daxil olan ədəbiyyat haqqında məlumat əldə edə bilirlər.

M.F. Axundov adına Milli Kitabxananın Analitik elektron məlumat bazasının təşkili şöbəsi 2006-cı ilin aprel ayından **“Mədəniyyət, incəsənət və turizm haqqında yeni ədəbiyyat”** adlı ayda bir dəfə nəşr edilən cari bibliografik informasiya göstəricisi hazırlayır. Bu vəsaiti nəşr etməkdə məqsəd Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin rəhbər işçilərinə və aparıcı mütəxəssislərinə, eləcə də mədəniyyət, incəsənət və turizm sahəsində fəaliyyət göstərən mütəxəssislərə, bu sahə ilə maraqlanan oxuculara müvafiq mövzu üzrə Azərbaycan və rus dillərində kitabxanaya daxil olan dövrü mətbuat nümunələrində dərc edilən məqalələr haqqında operativ məlumat verməkdən ibarətdir. Eyni zamanda mütəxəssislərin istifadəsini asanlaşdırmaq üçün kitabların şifrələri və sonda göstəricidə istifadə olunmuş qəzet və jurnalların siyahısı verilmişdir.

Vəsaitin elektron mətni ilə **www.anl.az** saytında tanış ola bilərsiniz. Qarşısında ulduz işarəsi qoyulmuş məqalələrin tam elektron mətnini açıb oxumaq mümkündür. Digər materialların isə kserosurətlərini və elektron variantını əks əlaqə vasitəsilə istifadəçilərə çatdırmaq olar.

2008-ci ildən başlayaraq Milli Kitabxana Azərbaycanın xarici ölkələrlə qarşılıqlı əlaqələri haqqında məlumat verən tövsiyə göstəriciləri hazırlamağa başladı. 2 il ərzində (2008, 2009) 24 göstərici hazırlandı. Burada Azərbaycanın Rusiya, ABŞ, İngiltərə, Yaponiya, Fransa, Almaniya, Türkiyə, Çin, Koreya, Polşa, İran, Belçika, Avstriya, Belarus, Türkmənistan, Hindistan, Tacikistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Pakistan kimi ölkələrlə yanaşı Avropa Şurası, Avropa İttifaqı, NATO, GUAM kimi təşkilatlarla beynəlxalq, iqtisadi-siyasi, elmi, mədəni əlaqələrindən bəhs edən kitablar, qəzet və jurnal məqalələri haqqında hüquqşünaslara, iqtisadçılara, siyasətçilərə

və eləcə də geniş oxucu kütləsinə dəyərli informasiya çatdırılmışdır.

Milli Kitabxana həmçinin dövrün aktual problemləri, daha çox oxucuları maraqlandıran məsələlərlə əlaqədar oxucuların informasiya təminatının ödənilməsinə kömək məqsədilə müxtəlif mövzularda biblioqrafik göstəricilər də hazırlayıb çap etdirmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən təsdiq edilmiş **“Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008)”**nın həyata keçirilməsi istiqamətində görülən işlər respublikamızın kütləvi informasiya vasitələrində, yeni yazılan ədəbiyyat və elmi tədqiqatlarda geniş əks olunmuşdur. Bu haqda oxucuları məlumatlandırmaq məqsədilə **“Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı” (I buraxılış, 2007; II buraxılış, 2009)** adlı göstərici hazırlanmış və mövzu ilə əlaqədar kitab, qəzet və jurnal materialları, rəsmi sənədlər əhatə edilmişdir.

Respublika ictimaiyyətinin, müəllimlərin, dövlət qulluqçularının, alimlərin, tədqiqatçıların, mütəxəssislərin XX əsrin görkəmli ictimai-siyasi və dövlət xadimi, ümummilli lider, ulu öndər Heydər Əliyevin fəaliyyətini əks etdirən və 1997-ci ildən nəşr olunmağa başlamış “Müstəqilliyimiz əbədidir” çoxcildliyinə olan böyük tələbatı və marağını nəzərə alaraq 2008-ci ildə **“Heydər Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir”** Çoxcildliyin I-IX cildlərinin köməkçi göstəricisi, 2010-cu ildə isə çoxcildliyin X-XXVIII cildlərinin köməkçi göstəricisi çap edilmişdir. Bundan əlavə oxucular Milli Kitabxananın saytında **“Heydər Əliyev irsi”** adlı zəngin informasiyalar toplanmış məlumat bazası ilə tanış ola bilərlər.

2008-ci ildə nəşr edilmiş **“Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti-90 (1918-1920)”** biblioqrafiyasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması, fəaliyyəti və

süqutu, onun ictimai-siyasi xadimlərinin ictimai-siyasi fəaliyyəti haqqında 1918-ci ildən 2008-ci ilə qədər nəşr edilmiş kitab, qəzet və jurnal materialları, rəsmi sənədlər haqqında məlumat verilmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 90 illiyinə həsr edilmiş bu vəsaitdə materiallar xronoloji prinsiplə düzülmüş və istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə müəlliflərin və sərlövhələrin əlifba göstəricisi tərtib edilmişdir.

Vətənimizin tarixində, millətimizin ürəyində özlərinə ölməzlik abidəsi ucaldan Azərbaycanın Milli Qəhrəmanlarına həsr edilmiş **“Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları”** vəsaiti 2008-ci ildə çap edilmişdir. Biblioqrafiyada 1992-ci ildən 2007-ci ilin may ayına qədər işıq üzü görmüş kitablar, məcmuə və dövrü mətbuat səhifələrində dərc edilmiş publisistik məqalələr və bədii ədəbiyyat nümunələri toplanmışdır. Materiallar Milli Qəhrəmanların soyadlarının əlifba sırası ilə verilmişdir.

“Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri” (2008) biblioqrafik göstəricisində ulu öndər Heydər Əliyevin reallaşmış dahiyana ideyası olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin tikintisinin başa çatması, rəsmi açılışı və tarixi haqqında Milli Kitabxananın fondunda olan kitab, qəzet və jurnal məqalələri əhatə olunmuşdur. 1994-2006-cı illərdə nəşr edilmiş Azərbaycan və rus dillərində olan materiallar xronoloji prinsiplə əks etdirilmişdir. Sonda vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq üçün köməkçi göstərici verilmişdir.

2009-cu ildə çap olunmuş **“Heydər Əliyev Fondu”** biblioqrafiyasında Ulu öndərin siyasətini əks etdirmək, yaratdığı milli dövlətçilik ideyalarını yeni nəsillərə daim aşılamaq, təbliğ etmək niyyətindən irəli gələrək yaradılmış Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyətinə həsr olunmuş kitablar və dövrü mətbuat materialları əhatə edilmişdir. Kitablar bölməsində biblioqrafik yazılar illər üzrə verilmiş, dövrü

mətbuat materialları isə “Heydər Əliyev Fondunun 5 illik yubileyi”, “Mehriban Əliyeva - Heydər Əliyev Fondunun prezidenti”, “Heydər Əliyev Fondunun Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəliyi”, “Heydər Əliyev Fondu və təhsil”, “Heydər Əliyev Fondu və səhiyyə”, “Heydər Əliyev Fondu və mədəniyyət” və digər bölmələr üzrə xronoloji qaydada, daxildə isə əlifba üzrə qruplaşdırılmışdır.

Müasir dövrdə bütün dünya ictimaiyyətini narahat edən global təhlükəyə çevrilmiş terrorizmə qarşı Azərbaycanın mübarizəsini əks etdirən, müstəqillik dövründən başlayaraq 2009-cu ilin iyun ayına qədər nəşr edilmiş kitablar, qəzet və jurnal məqalələri haqqında informasiyalar toplanmış **“Beynəlxalq terrorizm və onun Azərbaycana mənfi təsiri”** adlı vəsait 2009-cu ildə işıq üzü görmüşdür. Biblioqrafiyada materiallar “Kitablar”, “Dissertasiyalar”, “Avtoreferatlar”, “Rəsmi sənədlər”, “Dövri mətbuatda çapdan çıxan materiallar” və s. bölmələr üzrə xronoloji qaydada verilmişdir.

“Azərbaycan ekologiyası - 10 ildə” (2009) biblioqrafiyasında dövlət siyasətinin vacib istiqamətlərindən biri olan ekologiya, ətraf mühitin mühafizəsi, ekoloji tarazlığın qorunması, ekoloji mühitin sağlamlaşdırılması, ümumiyyətlə ekologiya ilə bağlı 1997-2008-ci illərdə dərc olunmuş materiallar əhatə edilmişdir. Biblioqrafiya üç fəsildə - Azərbaycan və rus dillərində qruplaşdırılmış, vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq üçün sonda müəlliflərin əlifba göstəricisi verilmişdir.

Bakı və ətraf qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı dərc olunan rəsmi və digər sənədlərin toplandığı **“Bakı və ətraf qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafı”** (2009) adlı biblioqrafik göstərici həm bu sahə ilə maraqlanan mütəxəssislər, həm də geniş oxucu kütləsi üçün əhəmiyyətli mənbədir. Göstərici 3 fəsildən ibarətdir. I fəsildə Tədbirlər

Proqramı, keçirilən müşavirə və iclaslar, II fəsildə Tədbirlər Proqramının icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Bakı şəhərində yenidənqurma işləri ilə tanışlığı və şəhəratrafi qəsəbələrə səfərləri, III fəsildə isə ümumi məzmunlu materiallar toplanmışdır. Sonda müəlliflərin əlifba göstəricisi, coğrafi adlar göstəricisi və oxuculara kömək məqsədilə “Bakı və ətraf qəsəbələrin sosial-iqtisadi inkişafı” ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamları və müxtəlif tədbirlərdə çıxışları da əlavə kimi verilmişdir.

2010-cu ildə nəşr edilmiş “Bərdə və bərdəlilər” bibliografik məlumat kitabında Azərbaycanın ən qədim şəhərlərindən olan Bərdənin tarixi, tarixi abidələri və görkəmli şəxsiyyətləri, şəhidləri haqqında məlumatlarla yanaşı, şəhər haqqında yazılmış şeirlərin bir qismi toplanmış, “Bərdə yazılı mənbələrdə” başlığı altında kitab, qəzet və jurnallarda dərc olunmuş materiallar öz əksini tapmışdır.

“Azərbaycan aviatorları Böyük Vətən müharibəsində” (2010) bibliografik vəsaiti Böyük Vətən müharibəsində faşizm üzərində qələbənin 65 illiyinə həsr edilmişdir. Qələbənin təminatında müstəsna rolu olan Azərbaycan aviatorları haqqında 1941-ci ildən 2010-cu ilə qədər olan kitablar, dövrü mətbuatda və məcmuələrdə dərc olunmuş Azərbaycan və rus dillərində məqalələr xronoloji prinsiplə təqdim edilmişdir.

2010-cu ildə çap edilmiş **“Şəhidlər”** bibliografiyasında vətənin müstəqilliyi və suverenliyi, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda həyatlarını qurban vermiş 20 Yanvar, Xocalı və Qarabağ şəhidləri haqqında kitablarda, dövrü mətbuat səhifələrində dərc olunmuş materiallar toplanmış, geniş oxucu kütləsinin istifadəsinə təqdim edilmişdir. Həmçinin şəhidlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları, sərəncamları və digər rəsmi dövlət sənədləri də öz əksini tapmışdır. Materiallar 2 dildə - Azərbaycan və rus dillərində

verilmiş, xronoloji prinsipə əsasən daxili əlifba qaydası ilə düzülmüşdür.

“Azərbaycan Respublikası dövlət müstəqilliyinin bərpasının 20-ci ildönümü” (2011) bibliografiyasında Azərbaycan Dövlət Müstəqilliyinə aid 1991-2011-ci illəri əhatə edən rəsmi sənədlər, ümumi xarakterli kitablar, dissertasiya və avtoreferatlar, dövrü mətbuat materialları Azərbaycan və rus dillərində xronoloji qaydada əks etdirilmişdir. Bibliografiyanın əvvəlində “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının iyirminci ildönümü haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 21 yanvar 2011-ci il tarixli Sərəncamının mətni verilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı”nın 2.2.39. bəndinə uyğun olaraq səsyazmaların qorunması və gələcək nəsillərə çatdırılması məqsədi ilə Milli Kitabxana fondunda saxlanılan qrammofon vallarını rəqəmsal daşıyıcılara köçürməyə başlamışdır. 2011-ci ildə **“Səs yaddaşımız” kataloqu** Milli Kitabxananın Not nəşrləri və Səsyazmaları şöbəsinin fondunda saxlanılan qrammofon vallarından kompakt disklərə (CD) köçürülmüş əsərlər haqqında məlumatları əks etdirir. Kataloqda materiallar “Azərbaycan bəstəkarları”, “Azərbaycan xalq musiqisi”, “Rusiya bəstəkarları”, “Xarici bəstəkarlar”, “Dünya klassik musiqi əsərləri məşhur musiqiçilərin və kollektivlərin ifasında”, “Estrada, caz, pop, rok musiqi əsərləri populyar ifaçıların və kollektivlərin ifasında” bölmələrində əks etdirilmişdir.

2012-ci ildə çap olunmuş “Azərbaycan Hava Yolları” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Milli Aviasiya Akademiyasının və M.F.Axundov adına Milli Kitabxananın birgə layihəsi olan

“Azərbaycanda aviasiyanın tarixi” adlı bibliografiya xalqımızın aviasiya tarixinin bir əsrlik dövrünü əks etdirən ilk fundamental bibliografik vəsaitdir. Bibliografiyada aviasiyanın yaranma tarixi, inkişafı, aviatorların Böyük Vətən müharibəsində, müstəqilliyimizin bərpasından sonrakı dövrdə və ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə göstərdikləri qəhrəmanlıq tarixi haqqında kitab, qəzet və jurnal materialları toplanmışdır. Bölmələr daxilində mənbələr tarixi xronologiya üzrə, konkret illər daxilində isə əlifba sırası ilə düzülmüşdür.

“Xocalı Soyqırımı-20” (2012) adlı bibliografik vəsaitdə 1992-ci il fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə baş vermiş təkcə Azərbaycan xalqına deyil bütün insanlığa, bəşəriyyətə qarşı yönəldilmiş ən ağır soyqırım-Xocalı faciəsi haqqında materiallar əhatə edilmişdir. Geniş oxucu kütləsinə təqdim olunan, Xocalı Soyqırımının 20-ci ildönümünə həsr edilmiş bu vəsait, 2010-cu ildə nəşr edilən “Şəhidlər” bibliografik göstəricisinin davamı kimi nəzərdə tutulmuş və oradakı materiallardan da istifadə edilmişdir. Göstəricidə 1992-2011-ci ilin fevral ayına qədər kitablarda, məcmuə və dövrü mətbuat səhifələrində dərc edilmiş materiallar Azərbaycan və rus dillərində xronoloji prinsip əsasında öz əksini tapmışdır.

Azərbaycanda və xarici ölkələrdə xalçaçılığa aid nəşr edilən rəsmi sənədlər, Azərbaycan xalça sənətinə aid kitablar, qəzet və jurnal materialları toplanmış **“Azərbaycan xalçası”** bibliografiyası 2012-ci ildə nəşr olunmuşdur. Vəsaitdə Azərbaycanın bir çox görkəmli xalçaçı alim və tədqiqatçılarının əsərləri, onlar haqqında materiallar ayrıca başlıq altında toplanmış, ədəbiyyat xronoloji ardıcılıqla əlifba sırası ilə düzülmüşdür. Bibliografiyadan istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə sonda müəlliflərin və sərlövhələrin əlifba göstəricisi təqdim edilmişdir.

Milli Kitabxana Azərbaycanın elm və mədəniyyət xadimləri, **“Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri”** seriyasından silsilə şəxsi biblioqrafik göstəricilərin çap edilməsi sahəsində də xeyli uğurlar qazanmışdır. Bu şəxsi biblioqrafik vəsaitlərdə Azərbaycanın müxtəlif elm sahələri üzrə görkəmli alimləri, ictimai-siyasi xadimləri, poeziyamızın görkəmli klassikləri, məşhur şair və yazıçıları, aşığı, rəssamlar, məşhur bəstəkarlar, musiqiçilər və rejissorlarının həyat və fəaliyyəti haqqında zəngin məlumatlar əks etdirilmişdir. Burada görkəmli şəxslərin həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri, görkəmli şəxsiyyətlərin seçilmiş fikirləri, əsərləri, haqqında kitablar, qəzet və jurnal məqalələri, dissertasiya və avtoreferatlar və digər sənədlər xronoloji prinsiplə verilmiş və sonda vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə köməkçi göstərici təqdim edilmişdir.

Şəxsi biblioqrafik nəşrlər bunlardır:

- **“Abuzər Xələfov”** (2001, 2006)
- **“Hidayət Orucov”** (2001);
- **“Mir Cəlal”** (2006)
- **“Qara Qarayev”** (2008)
- **“Səttar Bəhlulzadə-100”** (2009)
- **“Teyyub Qurban-75”** (2009)
- **“Fikrət Əmirov”** (2009, 2012)
- **“Üzeyir Hacıbəyli”** (2009)
- **“Sabit Rəhman - 100”** (2010)
- **“Azərbaycanın görkəmli teatr və kino xadimi Ədil İsgəndərov”** (2010)
- **“Xəqani Məmmədov”** (2010)
- **“Aşıq Ələsgər-190”** (2011)
- **“Cahangir Cahangirov”** (2011)
- **“Müslüm Maqomayev”** (2011)
- **“Nizami Gəncəvi”** (2012)

- **“Mirzə Fətəli Axundzadə-200”** (2012)
- **“Mirzə Ələkbər Sabir-150”** (2012)
- **“Niyazi”** (2012)

Milli Kitabxana metodik və biblioqrafik nəşrlərlə yanaşı məlumat xarakterli nəşrlər də hazırlayır. Belə ki, 2010-cu ildə **“Azərbaycan kitabxanaları XXI əsrin informasiya məkanında”** adlı nəşrin Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi sisteminə daxil olan bütün idarə, təşkilat və müəssisələrin, məktəblərin nəzdində fəaliyyət göstərən (nəşrin I və II cildlərinə daxil edilmiş kitabxanalar istisna olmaqla) kitabxanalar-respublika əhəmiyyətli 8 muzey, Bakı şəhərində, habelə respublikamızın 46 şəhər və rayonunda (o cümlədən qəsəbə və kəndlərdə) fəaliyyət göstərən müxtəlif tipli 133 musiqi məktəbi kitabxanası haqqında məlumatları əks etdirən **III cildi**; Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Bakı şəhərinin Binəqədi, Xəzər, Xətai, Qaradağ, Nərimanov, Nəsimi, Nizami, Sabunçu, Səbail, Suraxanı, Yasamal rayonları üzrə fəaliyyət göstərən 302 ümumtəhsil məktəbinin kitabxanası haqqında məlumatları əhatə edən **IV cildi** və 2011-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikası ümumtəhsil məktəblərinin kitabxanaları haqqında məlumat verən **V cildi** işıq üzü görmüşdür.

Ümumiyyətlə, Milli Kitabxananın 10 ildən artıq dövrü əhatə edən nəşrlər sisteminin təhlili göstərdi ki, Milli Kitabxana ictimaiyyətin istifadəsinə istər biblioqrafik, istərsə də metodik baxımdan kifayət qədər informasiya dəyəri olan zəngin mənbələr bəxş etmiş, həmçinin Milli biblioqrafiyamızın inkişafında da özünəməxsus rol oynamışdır.

**Milli Kitabxananın nəşrləri
(2000-2012)
(metodik tövsiyələr)**

Nəşriyyat redaktoru:

Mehriban Cəfərova

**Ünvan: Bakı ş., Xaqani küç. 29; AZ-1000
E-mail: contact@anl.az
URL: www.anl.az**

M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Sifariş: 22

Çapa imzalanmışdır: 28.06.2013

Tirajı: 150

Pulsuz.